

Кушнірюк В.М.
кандидат психологічних наук, доцент
доцент кафедри публічного управління та адміністрування
Івано-Франківського національного технічного університету нафти газу

ЛІДЕРСЬКИЙ ПОТЕНЦІАЛ КЕРІВНИКІВ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

В сьогоденній площині функціонування системи публічного управління та умовах правового режиму воєнного стану українське суспільство відчуває гостру потребу в високо кваліфікованих керівниках органів влади, які б мали високий рівень довіри, відкритості та прозорості у своїй діяльності, а також відповідали вимогам хорошого врядування, які б могли бути не тільки керівниками за посадою, але справжніми лідерами, які здатні вести за собою та нести відповідальність за свою команду, оперативно та якісно реагувати на виклики сьогодення та вчасно і відповідно до потреб суспільства вирішувати проблеми громад на місцях. Зараз як ніколи важливий сталий та ефективний державний розвиток, а громадянам не потрібен звичний керівник на місцях, їм потрібно допомагати, скеровувати та задавати вектор руху для активного розвитку і відновлення громад.

Саме зараз, в умовах війни, виникає необхідність активного дослідження та аналізу лідерства в публічному управлінні, адже військові дії, а також складні соціально-економічні виклики створюють складні умови для керівництва та управління, що робить роль лідерства в органах влади українського суспільства вкрай важливою.

Співвідношення формального керівництва та лідерства на публічній службі є питанням надзвичайно цікавим та суперечливим, адже дії керівника на публічній службі суворо регламентовані законодавством та службовою ієрархією, відповідно і лідерство такого керівника мало би бути обмежене цими ж рамками, тому очільник органу влади не завжди автоматично стає лідером при призначенні на керівну посаду. За рахунок лідерських якостей можливо забезпечити виконання завдань, які виникають перед публічною службою з погляду на реалії війни в Україні, впровадження реформ, формування

адміністративної культури, оптимізації управлінських процесів, підвищення рівня людського капіталу та зрештою - відновлення держави.

Лідерство як соціальний феномен привертає увагу з давніх часів, а його складна і суперечлива природа та потенціал протягом століть були в центрі наукового інтересу і розглядалася з різних точок зору. Як зазначають автори монографії «Інтелект у публічному управлінні ресурсами територіальних громад України»: «...наука лідерства, накопичила такі обсяги порад, рекомендацій, вказівок, приписів, моделей і технологій лідерства, що бажання ознайомитись з ними може здивувати не тільки початківця, а й досвідченого керівника» [1]. В той же час, як зазначають Дзвінчук Д.І. та Кушнірюк В.М., лідерство не зводиться до простого набору якостей, навичок і методів, це - здатність та вміння спрямовувати зусилля на себе і здійснювати динамічні та якісні зміни [2].

Перед органами місцевої влади настали нові виклики, на які потрібно швидко і ефективно реагувати і саме в таких складних умовах воєнних дій проявляються лідери, які якісно і ефективно організують роботу громад [3]. Можна стверджувати, що по при воєнний стан, місцеві органи влади активно продовжують свою роботу і сьогодні - на усіх рівнях налагоджена співпраця з військовим командуванням та військовими адміністраціями, а за потреби погоджуються між собою окремі повноваження.

Опишемо основні обов'язки та додаткові функції, що випали на долю місцевої влади у перші дні війни і які по цей день виконують лідери в органах місцевого самоврядування, що складають потенціал їхньої роботи:

1. Допомога населенню. В першу чергу органи місцевого самоврядування активно допомагають в евакуації цивільного населення. Також керівники владних організують функції, які стосуються регулювання великого напливу внутрішньо переміщених осіб, організують реєстрацію відповідного статусу, видачу довідок і за допомогою членів громад налагодили процес розміщення людей, які покинули свої оселі. Лідери громад мобілізують людські ресурси, надають психологічну підтримку населенню та вчать умінь адаптуватися до змін у воєнній ситуації, що є критичними для успішного протистояння ворогу та забезпечення виживання та стійкості.

2. Відбудови. Громади, які постраждали від російської агресії та нині звільнені від окупації, активно розпочали відбудову територій. Представники місцевого самоврядування та їх безпосередні лідери - обстежують пошкоджене житло, оцінюють збитки, отримують від держави ресурси на відшкодування завданої шкоди і організують відновлювальні роботи. Актуальними залишаються питання матеріально-технічного забезпечення комунальних служб, збереження культурно-історичної та архітектурної спадщини, відновлення пошкоджених енергетичних мереж, автошляхів, тощо. Так, органи місцевого самоврядування не чекають на накази від органів державної влади, а вживають необхідних заходів для впровадження змін та зміцнення інституцій, які є необхідними для ефективного функціонування територіальних громад, проявляючи в цьому свої лідируючі позиції, що є важливим в воєнний період.

3. Економічна підтримка. Через війну в Україні, яку розв'язала росія, велика частина українців мають проблеми в отриманні достатньої кількості харчових продуктів. В цьому напрямку ініційовано впровадження ряд ініціатив надання консультаційної підтримки територіальним громадам та домогосподарствам, які займатимуться городництвом, зберіганням, переробленням продукції тощо. Лідери громад активно спрямовують зусилля на підвищення ефективності взаємодії між органами державної влади, керівництвом територіальних громад та представниками громадських і волонтерських організацій. Зокрема, в багатьох органах місцевого самоврядування налагоджено механізм економічної підтримки Збройних Сил України, лікування військових, формування безпеки тилу. Також, за умов необхідності розв'язання складних проблем воєнного стану суттєво здійснено успішну релокацію частини бізнесу із зони бойових дій і сусідніх із нею територій у здебільшого у західні регіони країни.

Досвід, набутий Україною за час війни, демонструє беззаперечну перевагу самоорганізації населення місцевими лідерами перед централізованим управлінням. Активне залучення органами місцевого самоврядування до питань боротьби з ворогом, до питань відновлення є свідченням ефективності такої самоорганізації суспільства, адже керівники місцевої влади своєчасно реагують

на непередбачувані виклики, забезпечуючи відновлення зруйнованих об'єктів, надання послуг населенню, створюють робочі місця для внутрішньо переміщених осіб, залучають інвестицій тощо.

Лідерство в публічному управлінні сьогодні потребує поєднання багатьох переваг і навичок, включаючи стратегічне та аналітичне мислення, комунікативні здібності, організаційні та управлінські навички, емоційний інтелект, чітке розуміння мети, цілей та прийняття рішень у кризових ситуаціях, управлінські навички та моральну та психологічну стійкість. Володіння цими якостями допомагає керівнику місцевих органів влади ефективно управляти, забезпечувати реалізацію державних цілей і підтримувати стабільність та довіру громадськості. Успішний публічний лідер є тим, хто може балансувати між різними вимогами та інтересами, ризиками і вимогами сучасності і при цьому залишаючись вірним принципам справедливості та ефективності та доброчесності.

Список використаних джерел:

1. Дзвінчук Д.І. Інтелект у публічному управлінні ресурсами територіальних громад України: монографія // За заг. ред. проф. Дзвінчука Д.І. і проф. Петренка В.П. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2023. С.242.
2. Дзвінчук Д.І., Кушнірюк В.М. Лідерство в управлінській діяльності. Івано-Франківськ: Поліграфічна дільниця лабораторії технічних засобів центру підвищення кваліфікації державних службовців. 2012. 80 с.
3. Лопушинський І., Філіппова В., Плющ Р. Механізми забезпечення сталого розвитку територіальних громад в умовах децентралізації влади в Україні. Вісник Херсонського національного технічного університету. 2023. С.154-160.